

Otkriće riječi

Mislav Kovačić

Pjevanje je, što nam potvrđuje i sama riječ, prvenstveno osobita vrsta naglašenog i pojačanog govora (hrv. »pjevanje«, odnosno stariji izraz »poj« dolazi od grčkog »poësis«, a to se u starini odnosilo ponajprije na umijeće stihova – i to epsku dramu). U starogrčkoj drami, važne i istaknute dijelove teksta vezane uz klimaks radnje, izgovarao je kor. Slično je i u japanskoj nô-drami: kor recitira tekst glavnog glumca kad je ovaj, na vrhuncu radnje, u potpunosti zauzet gestikulacijom.

Dijelovi koje na sebe preuzima kor javljaju se i u »svetoj drami« povijesti spasenja. Gotovo kao pjevanje koje pojačava svu dramatičnost teksta, mogu se iščitati osobito dva snažna momenta. U prvom se čak izričito upozorava na klicanje (jubilatío) mnoštva: »Mnoštvo pak pred njim i za njim klicaše: 'Hosana Sinu Davidovu! Blagoslovljen Onaj koji dolazi u ime Gospodnje! Hosana u visinama!'« (Mt 21,9). Samo malo kasnije opet se javlja (isti) kor, no ovoga puta mračno i prijeteci: »Neka se razapne!« (Mt 27,23). I još jače: »Ukolni! Ukloni! Raspi ga!« (Iv 19,15).

Shvaćanje pjevanja kao osobitog (i svečanog) govora izvrsno odražava koral. Kako god melizmatički bio, čak i ako sadrži jubilus, njegova je uloga

da uputi na tekst i istakne svu njegovu snagu: »Alleluia!« »Hodie Christus natus est!« »Ecce lignum crucis... – Venite, adoremus!« Pjevanje nije zamislivo samostalno, ono izriče (zapravo, do-riče) ono rječju-ne-do-kraja-rečeno, koncentrira težinu riječi i pomaže da se otkrije sva njena ljepota. Pjevanje neizrecivo poštuje strukturu (svetog) jezika, naglaske, osobine riječi, pojedinih glasova i vokala. U nekoj melizmatičkoj aleluji čutimo sate ushićenosti nad riječima: »Hvalite Gospodina!« O, koja se to hvala diže iz srca, koje je to ushićenje bića nad radošću djece Božje, koji polet dolazi od baštine koja je uzrok radosti srca (usp. Ps 119,111) te se ono može smiriti kao dojenče na grudima majke (Ps 131,2)!

Čini se da danas glazbeni izričaj postaje važan kao i sveti tekst. Poteškoća je u tome što glazba, sama za sebe, nema teksta kojega bi prenosila, izražavajući njegove misli i naglaske, sabijajući njegove emocije u kakvu melizmu. Nedostaje iskustvo žive Božje Riječi, slušanja i razmatranja u srcu, a onda i posredovanje ushita nad njom. Glazbenik-stvaraoc često više nije pjesnik (čovjek ushita), čovjek slušanja, razmatraoc Riječi (nad rječju) i posredovatelj ovog iskustva kroz melodiju (sve u

Tako se onda događa da se tekst prilagođava melodiji, odnosno, da melodija počinje pomalo »svaštariti«: melodija koja opjeva »Gospodine, smiluj se!« vjerojatno bi isto tako mogla »poslužiti« da se pod nju podmetne tekst »Slavimo Te...« čime nastaje svojevrsno iskustveno osiromašenje. Sve može postati bilo što.

jednoj osobi). Tako se onda događa da se tekst prilagođava melodiji, odnosno, da melodija počinje pomalo »svaštariti«: melodija koja opjeva »Gospodine, smiluj se!« vjerojatno bi isto tako mogla »poslužiti« da se pod nju podmetne tekst »Slavimo Te...« čime nastaje svojevrsno iskustveno osiromašenje. Sve može postati bilo što. Time se nikako ne želi umanjiti današnje (brojne i vrijedne, često i mukotrpne!) pokušaje stvaranja na području liturgijske glazbe, a još manje obezvrijediti suvremene (liturgijske) glazbene (i tekstualne) izričaje te vrijednim proglasiti jedino gregorijanski koral. No, Riječ živa poput mača (usp. Heb 4,12) teži da zahvati podjednako naše biće kao i skupljenu zajednicu koja pjeva...

Možda bi glazba (i njezino stvaranje) ipak zahtijevala ponajprije ozračje šutnje, a pjevanje ozračje slušanja Riječi... Možda mlade trebamo odgajati ponajprije za slušanje, sami pružiti ozračje u kojem se drugoga može čuti... I suvremeni glazbeni izričaj čezne da se rascvate i eruptira (suvremenim) melizmama i jubilusima. Dobro bi bilo čuti Riječ...